

VLASTNÍ ŽIVOTOPIS KARLA IV.

Překlad: Rudolf Mertlík

ČÁST I.

KAPITOLA I.

Svým nástupcům, kteří budou po mně sedět na mém dvojím trůně, předkládám k poznání dvojí život tohoto světa, aby si zvolili lepší. O tomto dvojím životě získáme názornější představu, jestliže užijeme podobenství o dvojí tváři. Neboť jako tvář, kterou spatřujeme v zrcadle, je prázdná a není nic, tak i život hříšníků je prázdný a není nic. Proto praví sv. Jan v evangeliu: *A bez něho nic není učiněno.* Ale jak se může obrátit v nic skutek hříšníkův, když jej přece sám učinil? Učinil však hřích, nikoli skutek. Opus [dílo, skutek] se odvozuje od slova optatio [žádost]; a hříšník si stále žádá rozkoše a poskvrňuje se jimi. Vskutku se však ve své touze klame, protože touží po věcech podléhajících zmaru, které se obracejí vniveč. A tak se pohřbívá zároveň s ním i jeho život, neboť když tělo vchází do bran zániku, končí se i jeho žádosti.

Avšak o druhém životě praví Jan evangelista: *Co učiněno je v něm, byl život a život byl světlem lidí.* Ale jak uzpůsobíme život v něm, aby život byl naším světlem, o tom nás učí Spasitel, když říká: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.* Kdo jsou živi z takového duchovního pokrmu, zůstávají na věky. Povšimněme si, kterak jsou z něho živi. Požíváme-li tělesně různých pozemských pokrmů podléhajících zkáze, zdali nemusíme mít na ně chuť a zdali je naše vnitřnosti nemusí dychtivě přijmout a rozvést je po údech našeho těla, aby se proměnily v krev a aby duch, který přebývá v krvi, mohl tam také přebývat s naším životem? Ale protože tělo podléhá zkáze, člověk umírá.

Kdo ale pojídá onen chléb duchovní, z kterého žije duše, zdali není třeba, aby takový člověk po něm ve své duši toužil, žádostivě jej přijímal a horlivou láskou k němu lnul, aby se v něm roznítily jiskry onoho pokrmu žehem slasti a lásky a v nich aby duše měla svůj pokrm pro život a přebývala v něm? A jako není v onom pokrmu nic, co by podléhalo zkáze, tak ti, kteří v něm přebývají, jsou ušetřeni veškeré zkázy a budou živi na věky. To potvrzuje Spasitel, když říká u Jana v 6. kapitole: *Toto je chléb živý, který sestoupil z nebe, a bude-li kdo z něho jísti, nezemře na věky.* Život věčný je světlo člověka a bez Boha ho nelze dosáhnout. A proto praví tentýž evangelista: *A život byl světlo lidí,* protože jiný život pokládá za smrt. A vskutku, je to smrt, neboť takový život je přetrpký. Co je ostatně trpčícího, než být milovníkem rozkoši a potom za ně snášet takové tresty? Vždyť nejsou toliko mrtví, nýbrž každou hodinu znovu umírají. Ale ty, co jsou živi životem věčným, právem nazýváme živými, protože se mocně opřeli smrti tím, že odmítli tělesné rozkoše a za odměnu získali rozkoše věčné.

Ale mnozí pojídají duchovní pokrm bez chuti a žádostivé touhy a ze svých srdcí jej vyvrhují. Běda jim, neboť jejich provinění je popsáno v případě Jidášově a trest bude jako u Dátana a Abirona; a ten pokrm nebude prospívat jejich duším jako výživa. Což nepozorujete, že když zvíře žere bez chuti, krmě mu nepřispívá k výživě a zvíře se naopak trápí bolestí? Mnohem více se však budete trápit vy, protože váš trest bude věčný, jako pokrm je věčný. Zapřísahám vás, varujte se šlépějí takových lidí, žádejte si však přijímat k posile svých duší onen pokrm a nechtějte žít právě bez něho, abyste žili na věky.

Ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst božích. Vždyť nebeský chléb není toliko chlebem, nýbrž i tělem a slovem, neboť tělo samo o sobě nemělo by potravu pro život věčný. Kterak ale

onen chléb je tělem, praví Spasitel: *Chléb, který já budu dávat, je mé tělo.* A to tělo je slovo, jak říká Jan v evangeliu: *A slovo tělem učiněno jest.* To slovo byl Bůh, jak o něm říká tentýž evangelista: *A Bůh byl slovo.* A tak je onen chléb tělem, slovem i Bohem. Kdo chce ten chléb přijímat, musí přijímat tělo, slovo i Boha v onom chlebě nebeském, jenž se nazývá chlebem andělským. Při přijímání chleba je nutné, aby se přijímalo slovo pravdy. O tom slově praví Kristus: *Já jsem pravda a život.* Kdo neslyší a nepřijímá slova pravdy, nepřijímá onen chléb.

Mimo to musí ten, kdo přijímá chléb, přijímat tělo. Neboť když jej Pán rozdával svým učedníkům, řekl: *Toto je tělo mé, které za vás bude vydáno,* a krev toho těla dal jim říka: *Toto je kalich krve mé nového a věčného zákona, která bude za mnohé vylita.* Když pak člověk přijímá ono tělo, nechť zničí tělo své a vydá ho za Krista a nesa svůj kříž at ho následuje, aby se stal účastníkem jeho smrti a utrpení a v budoucnosti měl podíl na slávě jeho jména. Avšak když přijímá tělo, je třeba, aby přijímal i onen pravý chléb, jak on sám říká: *Já jsem chléb pravý, který jsem sestoupil z nebe.* Tímto chlebem nám sám Kristus potvrdil nový a věčný zákon. O tomto potvrzení zpívá David v žalmu: *A chléb at posílí srdce člověka.* A David nikoli nadarmo mluví v podobenství o věčném chlebě. Neboť jeho dům se nazývá Bethlem, což se vykládá jako „dům chleba“. Bůh si přál, aby se z tohoto domu narodil jeho Kristus, který je pravý chléb. A proto jej Písmo označuje „z domu Davidova“, to jest z domu chleba. Onen chléb pak utvrdí vaše srdce i duše ve svaté lásce a své milosti, abyste tak mohli projít královstvím dočasným a neztratili přitom království věčné. Amen.

KAPITOLA II.

Až pak budete panovat po mně ozdobeni královskou korunou, mějte na mysli, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem se obrátil v prach a v hlínu červů. Podobně přejdete i vy jako stín a jako polní květ a klesnete mrtví. Co je platná urozenost nebo nadbytek majetku, není-li při nich čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na svaté vzkříšení? Neposuzujte svůj život jako lidé bezbožní, kteří nesprávně uvažují: Jestliže je tak nepatrné to, čím jste zde, protože od Boha stvoření a z ničeho jste se narodili a protože se po tomto životě opět v nic obrátíte, jako byste bývali ani nebyli. Vězte, že máte věčného otce a jeho syna, našeho pána Ježíše Krista, který je *prvorozený mezi mnoha bratřími* a který vás chce učinit společníky svého království, budete-li zachovávat jeho přikázání a neposkvrníte-li svou mysl a svědomí chtíčem krve a svého těla; pak se stanete syny božími, jak praví Jan v evangeliu: *Dal jim moc, aby se stali syny božími*. Chcete-li se tedy stát syny božími, zachovávejte přikázání svého Otce, která vám zvěstoval skrze svého syna, našeho pána Ježíše Krista, krále nebeského, vy, kteří zastáváte jeho úřad a takovou hodnost zde na zemi.

Dále je ještě větší přikázání: milovati Pána Boha z celého srdce a z celé duše a bližního jako sebe samého. Budete-li milovat Boha touto láskou, nebudete se strachovat položit pro něj svůj život a nebudete se bát těch, kteří sice mohou usmrtit tělo, ale duši zahubit nedovedou. Budete se však bát svého Otce, který má moc spasit i uvrhnout do věčného ohně. Budete-li ale chodit v bázni boží, bude moudrost počátkem vašich skutků a budete soudit své bratry v spravedlnosti a pravdě, jak i vy sami doufáte, že budete souzeni od Pána; takto se neodchýlíte na scestí, neboť cesta Páně je přímá. A budete milosrdní k nuzným a chudým tak, jak si sami přejete dosáhnout

milosrdenství od Pána ve své nuznosti a křehkosti. Vaše moudrost bude posílena mocí Páně, takže *zláme kovový luk*, zvítězíte v udatných válkách a bezbožní před vámi padnou, kdežto spravedliví se budou radovat. Také úmysly vašich nepřátel Bůh rozptýlí a naučí vás konat spravedlnost a právo. Odhalí před vámi tajemství, ukáže vám, jak spravedlivě vyšetřovat, i nezakryje prohnáný muž před vaší tváří svou špatnost, protože bude ve vás duch moudrosti a rozumu Páně. I zastřeny budou před vámi oči nespravedlivých, Bůh odejme z jejich srdcí slovo a jejich výpovědi budou zmatečné. Muž spravedlivý však zachová svůj život a tak bude povznesena čest králova, neboť *čest králova miluje právo*. A vaše žezlo bude vzkvétat před Pánem, protože jste ho podali tomu, kdo padl, a bezmocného jste vyprostili z osidla lovců. Vaše koruny se budou skvít a vaše tváře budou ozářeny, neboť do nich budou hledět oči moudrých a ti budou velebit Pána slovy: *Nechat Pán přidá k jeho dnům dní králových*. V pokolení spravedlivých bude se žehnat vašemu rodu.

Budete-li mít v nenávisti lakotu, bude k vám téci bohatství; k němu však nepřiklánějte svá srdce, zato pro sebe shromažďujte poklady moudrosti, neboť v jejím získání spočívá mnoho panování. Lakomec však nevládne, nýbrž je v područí vlády peněz. Vyhýbejte se špatným spolklům a radám, *protože se svatými budete svatí a se zkaženými se zkažíte*, neboť hřích je nakažlivou nemocí. Proto přijímejte učení Páně, *aby se časem nerozhněval a abyste na cestě spravedlivé nezahynuli, až náhle vzplane jeho hněv*. Jestliže se stane, že se dopustíte hříchu, ať duše cítí lítost nad vašim životem, dokud se nevrátíte k prameni zbožnosti a milosrdenství. Ačkoli hřešit je lidské, setrvávat v hříchu je přece jen dábelské.

Nehřešte proti Duchu svatému a nespolehejte v hříchu na milost boží, protože svatý Duch boží se od vás vzdaluje; musíte mít na mysli, že svatý Duch

je nepřítelem hříchu. Nedopřávejte u sebe místo hněvu, nýbrž mírnosti, neboť mírnost zvítězí nad hněvem a trpělivost nad špatností. Nezávidte jeden druhému, ale mějte raději lásku mezi sebou, protože ze závisti se rodí nenávisť. Kdo nenávidí, není milován a ve své zlobě zahyne; kdo však má lásku, miluje a je milý Bohu i lidem.

Bude-li se horlivě chtít vaše srdce povyšovat, pokořte se, ať k vám nevkročí noha pýchy. Pýcha je nemilá Stvořiteli i lidem šlechtným, a proto pyšný nedosahuje milosti ani u Boha, ani u lidí. Na konci ji však Bůh zničí, neboť sesazuje mocné ze stolce a z prachu pozdvihuje ponížené, aby seděli s knížaty a získali stolicí slávy.

Nebudte rozmařilí v jídle a pití, jak činí ti, jejichž bohem je břicho a jejichž slávou a koncem je hromadění hnisu. Neposkvřujte svá ledví, ale přepásejte bedra svá a pevnou mysl se opásejte, když uzavíráte manželství, neboť Duch svatý odejde od těch, kteří se oddávají neřesti, a nebude přebývat v tělech propadlých hříchu. Vyvarujte se zlé zahálky, aby vás nestáhla svou tíhou do hlubin pekla.

Proto se v mladém věku mějte na pozoru před všelikým hříchem, neboť malý poklesek na začátku bude veliký na konci; naopak chodte v přikázání božím bez poskvrny, abyste přijali požehnání od toho, který praví: *Blahoslaveni neposkvřeni na cestě, kteří chodí v zákoně božím, abyste byli jako strom, který je zasazen podle toku vod a vydá v patřičném čase své ovoce a jeho listí neopadá, ale bude zapsán v knize života, kde jsou zapsána jména spravedlivých.* To ať vám ráčí poskytnout ten, jenž byl hoden otevřít knihu života a její pečeti.

KAPITOLA III.

Pro vaše potomky jsem bedlivě zapsal výše uvedená slova moudrosti a bázně boží, pokud jsem toho byl ve své nepatrnosti s pomocí boží schopen. Nyní vám chci napsat o svém neprospěšném a nemoudrém životě a o počátku své pozemské pouti, aby to mohlo být pro vás příkladem i výstrahou. Nepomlčím však o milosti vlité mi od Boha a o lásce, s jakou jsem ve svém srdci usilovně lnul ke studiu, abyste tím víc doufali v pomoc boží, že vám přispěje ve vašich úkolech, čím více vaši otcové a předchůdcové vám o ní vyprávějí. Neboť je i napsáno: *Naši otcové nám vypravovali.*

Proto si přeji, aby vám bylo známo, že Jindřich VII., římský císař, zplodil mého otce Jana s Markétou, dcerou vévody brabantského. Můj otec pojal za manželku Elišku, dceru Václava II., krále českého, a obdržel s ní české království, protože v královském rodě českém nebylo mužského potomka. I vypudil Jindřicha, vévodu korutanského, který měl za manželku starší sestru jeho choti (ta zemřela později bez potomstva); Jindřich vládl v českém království před Janem, jak se obšírněji vypravuje v českých kronikách. Tento Jan, český král, měl s královnou Eliškou prvorozeného syna jménem Václava, který se narodil v Praze 14. května roku 1316 v pět hodin ráno. Později měl jiného syna, Otakara, který zemřel v dětském věku. Po něm zplodil ještě třetího syna jménem Jana. Řečený král měl ještě dvě vdané sestry: jednu provdal za uherského krále Karla I., ale ta zemřela bezdětná. Druhou dal za manželku Karlovi, králi francouzskému.

V době jeho vlády ve Francii roku od vtělení Páně třináctistého dvacátého třetího poslal mě můj již jmenovaný otec k zmíněnému

francouzskému králi, když jsem trávil sedmý rok svého chlapeckého věku; i dal mě tento francouzský král od biskupa biřmovat a určil mi stejné jméno, jako měl sám, totiž Karel, a dal mi za manželku Markétu, dceru svého strýce Karla, zvanou Blanku. Toho roku zemřela bez dětí choť Karlova, sestra mého otce. Později pojal tžž král jinou manželku. Řečený francouzský král mě nesmírně miloval a uložil mému kaplanovi, aby mě poněkud cvičil ve vědních oborech, ačkoli sám král vzdělání nenabyl. Tak jsem se v té době naučil číst hodinky blahoslavené Marie, slavné Panny, a když jsem jim poněkud rozuměl, čítal jsem je denně v dobách svého dětství stále s větší zálibou, neboť mým strážcům bylo od krále přikázáno, aby mě k tomu podněcovali. Zmíněný král nebyl lakomý na peníze, měl dobré rádce a jeho dvůr se skvěl množstvím shromážděných knížat jak duchovních, tak světských.

Potom nastala velká roztržka mezi králem anglickým, který v té době panoval, a mezi již jmenovaným králem francouzským. Anglický král měl totiž za manželku sestru krále francouzského, kterou vykázal z Anglie i s jejím prvorozeným synem Eduardem. Ta tedy přišla k svému bratru a zůstala ve Francii ve vyhnanství i se svým prvorozeným synem. Tehdy však francouzský král, rozhněván pro vypuzení své sestry a svého synovce, požádal mého tchána Karla, svého strýce, aby pomstil tak velikou pohanu způsobenou jejich rodu. Karel tedy sebral vojsko, vtrhl do Akvitánie a skoro celou ji dobyl kromě Bordeaux a několika tvrzí a hradů.

Když se řečený král Karel vrátil do Francie jako vítěz, provdal dceru své dcery, hraběnky henegavské, sestry mé manželky, za Eduarda, syna zmíněného anglického krále, který žil toho času ve vyhnanství; tomu opatřil družinu a poslal ho do Anglie. Eduard zvítězil nad svým otcem,

zajal ho, odňal mu království a vsadil si na hlavu korunu. Téhož roku otec Eduardův zahynul v žaláři.

V onom roce zemřel také Karel, můj tchán, a zanechal prvorozeného syna jménem Filipa. Téhož roku, v den Očištvání Panny Marie [na Hromnice], zemřel také Karel, král francouzský; zanechal po sobě těhotnou manželku, která pak porodila dceru. A protože podle zvyku vžitého v království dcery nenastupují na trůn, byl na francouzského krále povýšen Filip, syn mého tchána, neboť byl nejbližším dědicem v mužské linii. Tento Filip si ponechal rádce svého předchůdce, ale pranic neposlouchal jejich rad a propadl lakotě.

Mezi jeho rádci byl jeden nesmírně moudrý muž, Petr, opat fécampský, původem z Limoges, člověk výmluvný a vzdělaný a ozdobený všelikou ušlechtilostí mravů. Ten sloužil na Popeleční středu v prvním roce Filipovy vlády mši a měl při ní tak horlivé kázání, že byl ode všech chválen. Já jsem totiž po smrti krále Karla, u něhož jsem strávil pět let, žil nadále na dvoře tohoto krále Filipa, jehož sestru jsem měl za manželku. I zalíbila se mi pohotovost a výmluvnost zmíněného opata v tom kázání, že když jsem ho zbožně poslouchal a díval se na něho, byl jsem v tak hlubokém dojetí, že jsem sám u sebe začal uvažovat a říkal jsem si: „Čím to je, že se z tohoto člověka do mne vlévá taková milost?“ Potom jsem se s ním seznámil; choval se ke mně s velikou láskou a otcovskou náklonností a častokrát mě poučoval ze svatého Písma.

Po smrti Karlově jsem setrval ještě dva roky na dvoře krále Filipa. Po těchto dvou letech mě tento král vrátil i s mou manželkou, svou to sestrou, řečenou Blankou, mému otci Janovi, českému králi, do města Lucemburku; toto hrabství patřilo mému otci právem nástupnickým po jeho otci, císaři Jindřichu svaté paměti. Ten byl jako hrabě lucemburský

zvolen za krále římského; o tom, jakým způsobem a jak dlouho panoval, se obšírněji vypravuje v římských kronikách.

